

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 20. maja 2004 ☼ Leto XIV, št. 10

KAKO (PRE)ŽIVETI Z DOBRIMI NAMENI?

Madžarska ima s sedanjo manjšinsko politiko dober namen, spopada pa se z velikimi finančnimi problemi oziroma primanjkljajem v državnem proračunu. Zato bo tri najst narodnostnih samouprav, pomeni toliko manjšin, med njimi seveda tudi slovenska, dobilo 20 odstotkov manj proračunskega denarja, narodnostni časopisi pa kar 40 odstotkov manj kot leto prej. Nekako tako, vsebinsko pa natančno tako je povedala na Gornjem Seniku Judit Solymosi iz Urada za narodnosti v Budimpešti. Pisu tega uvodnika pa se je utrnila nekoliko cinična misel, da morajo Slovenci na Madžarskem že desetletja preživeti z dobrimi nameni Budimpešte in manj s pomočjo, ki jo je država dolžna zagotavljati manjšini tudi na osnovi dvostranskega sporazuma, ki ga je predlagala in podpisala v Ljubljani.

Poročilo s prvega obiska nove direktorice Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Jadranke Šturm Kocjan v Prekmurju in Porabju sem začel namenoma nekoliko drugače. Predvsem zato, ker je uresničevanje pomembnih, nemara na nekaterih področjih celo usodnih nalog med porabskimi Slovenci najtesneje povezano z denarjem. Res sicer je, da ni vse v denarju, marveč v osebni zavzetosti in pripravljenosti, toda če mora gornjeseniška občina najeti posojilo za sofinanciranje domače narodnostne osnovne šole - tu se dobra volja neha in začnejo resni denarni problemi.

Ob direktorici Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu

Del delegacije na obisku v prostorih Radia Monošter, (z desne) Judit Solymosi, vodja sektorja za mednarodne zadeve pri Uradu za narodne in etnične manjšine v Budimpešti, namestnik generalnega direktorja Srednjeevropske pobude Milan Predan s soprogo, Marko Sotlar, generalni konzul R Slovenije v Monoštru in Jadranka Šturm Kocjan, direktorica Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu v Ljubljani.

Jadranki Šturm Kocjan so bili na obisku v Lendavi in Porabju še direktor Urada za narodnosti Janez Obreza, predsednik delovne skupnosti Srednjeevropske pobude za manjšine s sedežem v Trstu Milan Predan in slovenski generalni konzul v Monoštru, Marko Sotlar.

V Lendavi je Milan Predan iz Srednjeevropske pobude predstavil namero, da bo jeseni v Prekmurju in Porabju srečanje delovne skupnosti za manjšine. Prvi dan bodo razpravljali o aktualni manjšinski problematiki, zelo verjetno o položaju manjšin v

združenj Evropi. Kot primer dobre prakse bodo predstavili sporazum o zagotavljanju enakih pravic prekmurjskim Madžarom in Porabskim Slovincem, ki sta ga Slovenija in Madžarska podpisali leta 1992, ratificirali pa leto pozneje. Druga zgodba seveda je, kako je z uresničevanjem sporazuma. Zlasti v novjšem času Budimpešta ponuja neke vrste nadgradnjo sporazuma, kar v konkretnem pomeni prelaganje obveznosti, ki jih je Madžarska dolžna izpolnjevati tako na načelni ravni kakor po zadnjem zapisniku mešane komisije ko-

nec lanskega maja v Moravskih Toplicah. Janez Obreza, član mešane komisije poudarja, da spremembe sporazuma niso potrebne, ker ne bi bile v prid manjšinam. Bolj kot za „nadgradnjo“ sporazuma se slovenska stran skupaj z obema manjšinama zavzema za večjo doslednost pri uresničitvi dogovorjenih nalog. Judit Solymosi je na Gornjem Seniku zatrdila, da bo seja mešane komisije, ki bo jeseni na Madžarskem, najverjetneje v Monoštru, zagotovo uspešna. Morda tudi zaradi tega, kar je povedala Jadranki Šturm Kocjan, in sicer

nekako v tem smislu, da Madžarska ne more biti ponosna na svoj delež pri tem, kar imajo Porabski Slovenci v Monoštru.

Že omenjeno zmanjševanje denarja za narodnostne medije se ob našem časniku Porabje odraža tudi pri uresničitvi dogovora za razširitev sporeda slovenskih radijskih oddaj iz Monoštra. Še preden bodo pripravljali več oddaj, mora biti zagotovljena slinost po celem Porabju in delu Goriškega. Za oddajnik na Gornjem Seniku, ki bo kos tej nalogi, so zdaj pridobljena vsa soglasja, tu pa se pot konča, zopet zaradi denarja. Kljub temu, da gre za mnogo nižje vsote, kot jih Slovenija namenja prekmurjskim Madžarom v Lendavi, kjer bodo jeseni odprli sodoben RTV center, vreden prek 500 milijonov tolarjev. Že zdaj imajo prekmurjski Madžari samostojno radijsko frekvenco na kateri oddajo dnevno 17 ur programa, na TV Slovenija pa štirikrat po pol ure programa tedensko, medtem ko naj bi iz novega studia pripravljali dnevno 4 ure programa, je povedal Janez Obreza. V Monoštru pripravljajo zdaj skopih 8 ur radijskega programa tedensko, kar je glede na razvoj elektronskih medijev tudi na Madžarskem le nekaj več kot statistični podatek, da imajo Slovenci svoje radijske oddaje.

Morda za konec: pišem predvsem o nalogah, manj o dobrem in uspehih. Saj imamo pogovor, da se dobro blago samo hvali.

Dan spominov in tovarištva na Petanjcih

BOSA POJDIVA DEKLE OSOREJ

Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija Petanci je v sodelovanju z gimnazijama v Murski Soboti in Ljutomeru in osnovno šolo Tišina pripravila mladinsko prireditev Biseri slovenske poezije upora. Matej Bor - Karel Destovnik Kajuh - Oton Župančič. V Vrtu spominov in tovarištva, ki ga je na svoji domačiji zasadil in negoval pokojni profesor Vanek Šiftar, se na tretji prireditvi zbralo

lepo število mladih in starejših, tistih, ki se (še) spominjajo narodnoosvobodilne borbe. Ne zavoljo nostalgije in obujanja dogodkov, marveč zaradi vrednot, s katerimi je bil prežet upor in odpor proti okupatorjem; nekaj, kar Slovincem priznava domala ves napredni svet, tako politika kot zgodovinska stroka. Iz Skopja je prišel na očetovo domačijo in prireditev tudi sin Marjan Šiftar, zdaj slovenski veleposlanik v Makedoniji (in Albaniji).

Zbrane je pozdravil župan občine Tišina Jožef Poredoš, ki je dogodek označil za srečanje prijateljev, ki se spominjajo pomembnih zgodovinskih dogodkov. Poslušali smo Kajuhovo, Bosa pojdiva, ki naj bi bila poslednja pesem vseh dogodkov v Vrtu spominov in tovarištva, slavnostni govornik na prireditvi pa je bil akademik, predvsem pa književnik Ciril Zlobec. Povedal je, da se pogled na preteklost z novimi generacijami spremi-

nja: „Ko smo se borili - jaz sem iz partizanske generacije - v II. svetovni vojni, smo mislili samo na svobodo, na osvoboditev. Leta 1990 smo mislili samo na nacionalno državo; zdaj, te dni, smo mislili samo, kako bomo vstopili v Evropsko unijo, kajti Evropejci smo zmeraj bili in ostajamo. Kaj to pomeni? Da nas dogajanje samo prehitva, da mu komajda

sledimo in mu pogostoma nismo kos.“ V tej naglici se spreminja tudi odnos do dogodkov, ki so življenjskega pomena ali celo usodni, spreminja se odnos do preteklosti, do največjih dogodkov v zgodovini: „Pogosto smo pričeli ponovno ocenjevanju, tudi prevrednotenju in žal celo razvrednotenju tistega, kar je bilo nekdaj najpomembnejše, najusodnejše za slovensko nacionalno in individualno obstojnost - in to je bila narodnoosvobodilna borba,“ je poudaril Ciril Zlobec in dodal: „Često pozabljamo, da je bil slovenski prostor edini, ki so ga okupatorji takoj po za-

sedbi razdelili in priključili trem različnim državam z zgodovinsko tradicijo. S tem smo bili Slovenci perspektivno obsojeni na izginotje.

Iz NOB se je ohranilo nad 10 tisoč enot poezije, kar je zelo dobro; kajti nove generacije, novi politični sistemi, nove politične ideologije, neprestano spreminjajo vrednote naše preteklosti. Marsikaj vrednega poizkušajo očrnuti, zgodovinarji pišejo zgodovino spet in spet na novo; nasprotno njim se poezija ne da spremeniti, kar je bilo napisano med vojno, kar so pisali borci, ostaja in ostane nedotaknjeno pričevanje tistega časa.“ Če kdo dvomi o povedanem v Vrtu spominov in tovarištva, naj vzame v roke ponatis pesmi nedavno umrlega pesnika in dramatika Igorja Torkarja (Boris Fakina) pod pomenljivim naslovom Kurent in z upodobitvami Nikolaja Pirnata.

Bisere slovenske poezije upora (Kmetova pesem, Veš, poet, svoj dolg...) je nad vse doživeto predstavil dramski igralec Polde Bibič, enako pa tudi mladi recitatorji in pevci iz osnovne šole Tišina ter soboške in ljutomerske gimnazije. Predsednik programskega sveta Ustanove dr. Šiftarjeve fundacije akademik Anton Vrtaša je napovedal, da bo prihodnje leto prireditve v znamenju literarne ustvarjalnosti prekmurskega književnika Miška Kranjca.

er

**RADIO MONOŠTER
UKV (FM) 106,6 MHz
Od ponedeljka do sobote
od 16. do 17. vöre,
v nedelo
od 12. do 14. vöre.**

Podatki iz bilance stanja Porabje d.o.o. za leto 2003

Predsedstvo Zveze Slovencev na Madžarskem je na zadnji seji razpravljalo o gospodarjenju Porabja d.o.o. ter z manjšimi dopolnili, ki jih mora vodstvo pripraviti do naslednje seje, sprejelo finančno poročilo d.o.o. Na predlog kontrolne komisije objavljamo glavne postavke bilance d.o.o.

v 1000 Ft

Opis postavk	znesek preteklega leta	znesek tekočega leta
SREDSTVA		
A. Osnovna sredstva	234.900	226.430
I. Neopredmetena dolgoročna sredstva	673	565
II. Opredmetena osnovna sredstva	234.227	225.865
III. Dolgoročne finančne naložbe		
B. Obratna sredstva	4.214	4.084
I. Zaloge	1.581	1.742
II. Poslovne terjatve	1.428	1.411
III. Kratkoročne finančne naložbe		
IV. Dobroimetje pri bankah, čeki in gotovina	1.205	931
C. Aktivne časovne razmejitev	194	166
Skupaj sredstva	239.308	230.680
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV		
A. Kapital	137.070	150.797
I. Vpoklicani kapital	142.320	154.320
II. Kapitalske rezerve		
III. Rezerve iz dobička	14.558	15.537
IV. Preneseni čisti dobički ali čista izguba	-20.000	-19.787
VI. Čisti dobiček ali čista izguba poslovnega leta	192	727
C. Finančne in poslovne obveznosti	94.940	78.960
I. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti	79.015	61.206
II. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti	15.925	17.754
D. Pasivne časovne razmetjive	7.298	923
Skupaj obveznosti do virov sredstev	239.308	230.680

Prihodki od prodaje: 70.441
Čisti dobiček ali izguba: 727

Den materne rejči v Sombotelu

V Sloveniji svetijo den mater 25. marca, na den Vcep-lene Mardje (Gospodovo oznanjenje), na Madžarskom pa svetimo den mater prvo nedelo majuša. Slovenska samouprava in Slovensko društvo v Sombotelu sta 8. maja pozvala člane društva,

ka bi vküper svetili den mater in den materne rejči. V programi je *Ibolya Dončec* povedala, ka letos mo šli na prauško v krajino, štera je pri maurdji pa se zove Kras. Zatok smo se spomnili materne rejči z rečmi Srečka Kosovela. Kakšna je kraška

krajina, leko spoznamo iz pesmi pesnika Srečka Kosovela, šteri se je tam naraudo v vesi Tomaj, blüzi varaša Sežana. Naraudo se je ranč pred stau lejta, 1904. leta. Biu je mladi pesnik in je na žalost, mladi mrau tó. Živo je samo 22 lejt. Betežen

je biu in v svoji pesmaj je večkrat dojspiso, ka vej, ka nede dugo živo.

Pesmi Srečka Kosovela (Balada, Kraška vas, Slutnja, Mati čaka) v slovenščini in madžarsčini, so gorprešeli tisti člani našoga društva, šteri se zdaj včijo slovenski knjižni jezik: *Eszter Aranyi, Ágota Szenczi in Marianna Horváth.*

Srečko Kosovel – šteri se je naraudo pred stau lejti – je etak piso o svojoj materi:

Mati čaka

Tujec, vidiš to luč, ki v oknu gori?

Moja mati me čaka in mene ni,

vse je tiho v noči, polje temno, zdaj bi stopil tja, pokleknil pred njo.

Mati, poglej: nič nočem več od sveta, reci besedo, besedo, besedo od srca, da bo v njej mirna luč in topel svet zame, ki tavam okrog ubit, ubit.

Joj! Ugasnila je luč. Zakaj, ne vem. Šel bi pogledat, tujec, a zdaj ne smem.

Daj mi, da morem umreti tukaj, sedaj, glej, meni je ugasnil edini, poslednji sijaj.

-mkm-

Materinsko srce je premagalo smrt

Pisana beseda osvetli svet, spremiti ga sicer ne more, vsaj neposredno ne... morda ji pa sčasoma le uspe..., piše Franz Kafka. Bil si je na jasnem, da pisatelj nima moči, da bi popolnoma spremenil svet, da bi izboljšal človeštvo. Toda če mu uspe rešiti vsaj življenje enega človeka, njegovo prizadevanje že ni bilo zaman! »Pisana beseda osvetli svet...« pomeni, da ga tudi mi lahko boljše »vidimo«, ga lahko boljše dojemamo, kajti ta »luč« zatre oblast teme nad našim razumom, ker ga preobhodi »svetloba«.

Kdor sprejme otroka v mojem imenu, sprejme mene, je priredba stavka iz Svetega pisma, ki se glasi: »Kdor sprejme človeka v mojem imenu, sprejme mene.« Te misli mi rojijo po glavi, ko po naključju, povezano z nekim natečajem, naletim v neki budimpeštanski reviji na zanimivo in napeto črti-

co Irene Barber v madžarskem prevodu z naslovom »Lelkiismeret« (Dušna vest). Črtica je bila objavljena že pred sedmimi leti, toda danes je morda še bolj aktualna kot kadarkoli prej. To je čudovito pretresljiv rekviem življenju prenatalnih otrok, ki jim grozi smrtna nevarnost. Velika nesreča je doletela očeta in s tem družino s štirimi otroki, kjer je že tudi peti »na poti«. Zaradi revščine, zaradi materialne brezizhodnosti je družinsko sodišče izreklo smrtno obsodbo prenatalnemu otroku. Nenavadno neusmiljeno je bilo to sodišče, kajti na smrt so obsodili neobgljeno, nedolžno bitje. Sodili so mu po krivem, kajti nobenega zločina ni zakrivil. Le živel bi rad, kajti to je bila božja volja. Na življenje je bil obsojen. Nenavadno neusmiljeno je bilo to sodišče tudi zaradi tega, ker »interesov« tega prenatalnega

otroka ni zagovarjal noben »odvetnik«. Če primerjamo omenjeno družinsko sodišče z javnim sodiščem, kjer pogostokrat sodijo tudi največjemu zločincu, lahko ugotovljamo, da se javna sodniška obravnava brez navzočnosti advokata niti ne začne. V omenjenem primeru pa ni bilo nikogar, niti enega v celi družini, ki bi zastopal otrokovo pravico do življenja. Bralec podzavestno pričakuje, da se bo vsaj mati z vsemi svojimi močmi borila zanj. Toda zaman. Tega ni storila. Niti oče ni. Niti ostali »svojci« niso. To nedolžno, popolnoma neobgljeno bitje je ostalo samo, izročeno kruti usodi. Avtor se istoveti z interesi »premaganca«, kot je to pri avtorjih navada. Toda oni »ne dobijo besede«, le v ozađu skušajo apelirati na zmago humanosti.

Ta družina, o kateri se govori v črtici, je zares revna. To-

da podobno se dogaja mnogokrat tudi v dobro situiranih družinah, kjer »ni prostora« za prihajajočega otroka v razkošnih vilah povzpetnikov, v njihovih, z vsemi čudesi tehnike opremljenimi pravljicnimi avtomobili, na njihovih luksuznih potovanjih in letovanjih.

Verjetnost predvidene tragedije je velika tudi zato, ker bralec ne vidi izhoda, ne vidi nobene perspektive, ki bi lahko situacijo korenito spremenila, kajti odločitev staršev je padla, kljub temu da bi si tudi oče gotovo prej dal odrezati roko, kakor da bi zgubil prihajajočega otroka. Toda mora vzdrževati tudi ostale štiri, ki morajo živeti, kajti oni so že tu. Za predstoječa tragedija se z dramatično ekspresijo zaostrji. Pretresljivo opisuje avtorica Irena Barber nemi dialog matere s svojo dušno vestjo, ki se sooča tudi z nemim krikom prenatalnega

otroka, ki kliče na pomoč. In ko se situacija do skrajnosti zaostrji, mati nenadoma le najde izhod, zagleda blede gorečo svetilko skromne perspektive, in ko medicinska sestra kliče njeno ime oziroma njeno zaporedno številko v predsobi operacijske dvorane, se nihče ne javi. Bralec si oddahne. Zmaga razumnost, zmaga življenje, zmaga materinsko srce, zmaga avtorjevo hrepenenje. Svetloba premaga temo. Matere imajo ogromno moč, razpolagajo z ogromnimi skritimi rezervami. Avtorica sicer konkretno ne izjavlja v črtici, naj matere še enkrat premislijo svoje odločitve, svoje morebitne usodne zmore, toda njeno celo, v preprosti obliki eksplicirano pripovedovanje izraža sugestivo zmago življenja nad smrtjo, zmago humanosti nad nečlovečnostjo.

Suzana Guoth

OD SLOVENIJE...

Janez Potočnik prvi evropski komisar iz Slovenije

Evropski parlament je na plenarnem zasedanju v Strasbourgu potrdil razširjeno Evropsko komisijo. 20-članski ekipi pod vodstvom Romana Prodijsa se je tako do izteka mandata 31. oktobra letos pridružilo še deset komisarjev iz držav, ki so v Evropsko unijo vstopile 1. maja. Iz Slovenije je prvi evropski komisar postal Janez Potočnik, nekdanji vodja pogajalcev z EU in nekdanji minister za evropske zadeve, ki se bo ukvarjal s širitvijo, področjem, ki ga celoten mandat vodi komisar iz Nemčije, Guenter Verheugen.

Vlada sprejela prioritete

Slovenska vlada je sprejela prednostne naloge za delovanje Slovenije v Evropski uniji v letu 2004. V sklopu tekočih izzivov v EU je med prioritete uvrstila uspešen zaključek pogajanj o ustavni pogodbi EU, učinkovit nastop na pogajanjih o prihodnji finančni perspektivi povezave ter uspešno začetno obdobje članstva v Uniji. Prioritete, ki jim bo sledila pri politikah EU, pa je porazdelila na področja izvajanja lizbonske strategije za spodbujanje konkurenčnosti evropskega gospodarstva, vzpostavljanja območja svobode, varnosti in pravice ter Unijinih zunanje-političnih dejavnosti.

Padel zakon za diasporo

Vlada, nato pa še Državni zbor sta zavrnila posebni zakon, s katerim bi določili odnos matične domovine do slovenske diaspore in uredili položaj Slovencev, ki živijo zunaj meja Slovenije. Zakon je vložila skupina opozicijskih poslancev SDS, NSi in SLS s prvopodpisanim Francem Pukšičem (SDS), z njim pa naj bi opredelili vrsto in obseg pravice ter ugodnosti za slovenske rojake po svetu brez slovenskega državljanstva. Tako vlada kot tudi tri koalicijske stranke - LDS, ZLSD in DeSUS - pa so ocenile, da predlog ni ustreznega podlaga za nadaljnjo obravnavo, ker nekatere rešitve niso v skladu z drugimi zakoni in tudi ne z zakonodajo EU ter niso finančno usklajene.

Po nekaterih podatkih naj bi zunaj meja Slovenije živelo pol milijona Slovencev, od tega približno 150.000 v sosednjih državah (Italija, Avstrija, Hrvaška, Madžarska). Od njih naj bi jih 60.000 imelo slovensko državljanstvo, za ostale pa naj bi status uredili s posebnim zakonom.

Mécin križ

Kaucina Marika iz Ritkarovca mi je oprvin pripovedovala od križa. Sprvuga sam ranč nej dau valati, ka dalač v gauštja stoji eden kameni križ. Dapa gda je od tauga gučala, ka ga oni vreda majo

Mécin križ je daleč nota v gauštja med Ritkarovci pa Dolenjim Senikom.

pa čistijo kaulek njega, te sam že zato vörvo. Samo tau sam nej mogo pomniti, kak je prišo tak dalač kraj od vesi, sto pa zaka ga je postavo. Probo sam spitatvati na Verici pa v Ritkarovci lüstvo, dapa nika dosta sam nej zvedo. »Drügo nega, dem pa poglednam te križ,« si mislim, »leko ka mo te kaj več znu.«
Lejpi sprtulejšnji cajt je bijo, gda sam v Ritkarovci pri Kaucini stano. Marika je ranč obed küjala.
»Nika bi rad pito od tebe,« ji pravim, gda vö na dvera pogledne.
»Čakaj malo, včasim pridem, samo testau dolaparcedim, zato ka vre.«
»Dobro, čas mam, samo delaj, nej ka bi za volo mene brezi obeda ostali,« pravim pa se nazaj vö na paut šeta. Gnauk samo niši rogat zaslišim, kak če bi stoj stari pisker vlejko za seuv. Gda znak poglednam, te vidim, ka se Djürvin Zoli pela na ednom starom biciklini pa tisti rogača.
»Kama se pelaš?«

»Domau,« pravi on.
»Nejmaš malo časa?«
»Zaka?«
»Pokazo bi mi Mécin križ.«
»Čüjo sam že od tauga križa, dapa dja sam eške tö nej bijo tam.«

»Dobro, te de Kaucina Marika üšla z menov.«

»Vejš ka, te mo dja tö z vama üšo,« pravi Zoli.

»Ka, že ma dva čakata?« se smeje Marika pa si mokre roke notra v förtoč zbrüše pa vcuj stapla k nama.

»Dja velko prošno mam,« pravim, »leko bi nama pokazala, gde je Mécin križ?«

»Leko, samo tau je zato nej

tak skrak.«
»Miva čas mava, češ ti tö mejla telko časa.«

»Pa ka naj zdaj delam z vama, üšla mo pa vama pokazem.«

Za pau vöre, gda sam že komar sapo emo, te sam že zato dja tö vpamet vzejo, ka rejsan dalač trbej titi.

»Kak daleč je eške?« pitam.
»Gda gorapridemo na te brej, od tistec te več nej dalač,« pravi Marika.

Kak smo šli med borami, gnauk samo eden orejo zaglednam. Malo tadała črešnje pa edno djablano.

»Kak je tau drejvdje es prišlo?«

»Gnauksvejšta so tö rami bili. Pogledni, če malo skrajrej pridemo, eške cügle leko vidi.«

»Kama je od tec lüstvo odšlo?«

»Tak pravijo, ka so vöpomrli starejši, mlajši so se pa odselili.«

Par stopajov pa gnauk samo znautra v gosterdja zaglednam križ. Od čüde sam se kam nej vedo djati. Dja sam tak mislo, ka je tau mali križ.

tak mejter visiki če je. Dapa Mécin križ je višesi kak dva mejtera. Rejdko videti tašoga lejpoga, kamnoga križa.
»Če bi vidli, ka je tö bilau prvin, kak smo ga mi vöspucali,« pravi Marika. »Trnje je cejlak gora do vreka zraslo. Z mlajši smo eden keden odli sé vöpučat pa kamen dolacüstiti. Gda smo kamen dolacüstili, te smo vidli, ka je nika goraspisano na križ.«

»Ka je goraspiseno?«
»Idta pa poglednita, eške zdaj se da prešteti.«
Pa rejsan. Gda dolapoklekem pred križ, včasim vidim litere.

»Starci, steri so križ postavili, so že tapomrli,« pravijo Djürvin Nani.

Križ je postavljeni od Štajer Marije na Verici in držine Sukič iz Števanovec. Leta 1912

Eden čas sva eške odjla z Zolinom kaulak križa pa sva se nej mogla pomiriti. Zaka so ga v gauštjo postavili pa za koga volo?

Gda smo nazaj šli proti Ritkarovcam, te sta mi eške Zoli pa Marika pokazala eden stari ram, v sterom že samo divjačina žive. Že dugo nej je prazen. Nega v njem lejt elektrike pa nej vode.

»Vzimi, gda je velki snej, te srne, djeleni, zavci se tö za državajo,« pravi Zoli pa kaže na zemlau, gde je eške zdaj puno djelenovi stopa-

jov. Gda smo vö iz gauštja prišli, te Mariko pitam, sto bi v Ritkarovci od tauga križa kaj več znu.

»Djürvin Nanina moraš pitati, oni do gvüšno vedli kaj prajti od križa.«

Srečo smo meli, Djürvin Nani so ranč v ogradca delali pri pauti, gda smo se z autonom tamta pelali.

»Ranč vas iščemo, kak dobro ka tö v ogradca okapata.«

»Pa zaka name iščete?« pitajo Nani.

»Zato, ka tak vejmo, ka vi znate, sto je postavo Mécin križ.«

»Tisti starci so že davnik mrli, steri so križ postavili.«

»Zaka so ga postavili?«

»Tau dja tö ne vejmo. Tisti so že trno davnek tapomrli. Na niši spaumenak so ga postavili, dapa na kakšnoga, tau ne vejmo.

Telko vejmo, ka so mlajše nej meli. Leko, ka so zato postavili tisti spaumenak. Zdaj je tam že vse vküpzarstjeno.

Gnauk svejšta so bili tamta

rami, dapa vse so vöspomrli. Afina ram eške stoji, dapa oni so tö vse mrli pa mladi podje so bili. Tak so lagvo živeli, ka so vse be-težni gratali. Tej rami, ka so tö, vse tak pridejo. Gde nega mlajšov, tam vse na nikoj pride.«

»Nika smo nej čednejši gratali,« pravim Zolina, gda se pelamo gora proti Verici.

»Niške nika stalno ne vej prajti od Mécinoga križa. Leko, ka gda do šteli te članek v Porabji, te baude taši, sto de se glaso pa nam tapovej, zaka so ga postavili.«

K. Holec

Ženska, štera se ne da

Lūdje smo največkrat takši, če nas v življenji lagyo dosegne, smo brez vüpanja, smo žalostni pa tau našo portrost prejkdamo našim bližnim, rodbini, pajdašom. Večkrat ne vzmemo vpa-met, ka tau druge lidi ne bri-ga, leko ka njim na mozgë demo. Gestejo pa lüdje, ki svoje življenjske težave tak prebrodijo, ka se nikomi ne taužijo. Pa nej samo tau! Iz svoji žalostni zgodb eške hejc delajo.

Takšo žensko bi vam nut pokazala, štera mi je že večkrat vesele zgodbe pripovedjala od svojoga življenja. Dobro se spominjam, gda sam pred nistarnimi lejtami gučala z njauv pa je naja guč nikak na penzijo prišo. Sam go te pitala, kak je kaj s penzijov. Pa te je ona etak prajla meni: »Gle, moja penzija je mala, tak, ka samo tak po srmaškom leko iz nje živem. Depa tau nikša baja nej. Vejš, meni nej trbej telko v bauto ojditi, liki tistim, šteri dosta pejnez majo,« se je smejala.

Pred dnevi sam se pa srečala s njauv. *Micka Melczer* iz Slovenske vesi mi je pa zna-la nika veseloga povedati, če rejsan bi tau ednomi drugimi človeki nej tak lejpi spomin bio. Tej zgodbi bi pa leko naslov dali: Kak sam se navčila z biciklinom voziti.

»Gda sam doma na Gorenj-om Seniki že tak malo zrasla, so me oča predvse zvali, pa so mi etak gučali: 'Gle, Micka! Tuj je te biciklin,' pa so na eden stari biciklin pokazali, 'moraš se na tom biciklini navčiti voziti. Večkrat trbej v Varaš titi, ge sam že stari za tau. Zdaj je rano zazrankoma. Cejli den ti nika nej trbej delati - tauj je veliko bilau, ka smo vsigdar dosta mogli delati - samo se navči z biciklinom voziti.' Meni se je tau sploj vidlo,

najbole zatok, ka mi je cejli den nika nej trbelo delati. Hajde, vzela sam te biciklin pa sam probala na njega sedti. Že sam telko skakala na njega, ka sam se pred pekoscoga Hermana hiši najšla. Te sam že na biciklini sejdl. V tistom minuti sam v Hermanovo lipo dünila tak, ka se je vendar cejli svejt strauso.

Te sam se gor zavlejkla pa

zakaj bi se pa nej pelala v varaš? Pa te sam ušla v varaš, kak so oča zrandelüvali. Vse je vreda šlau tačas, ka sam se nej pelala domau. Med Dolenjim pa Gorenjim Senikom - če demo domau - geste eden mali brejg, stero-mi se pravi Gaj. Ge sam po tom brgej nej mogla vögoniti. Z biciklina sam pa nej mogla dojstaučiti. Baugi vala, tam je ranč eden možak bio na pauti pa sam ma kri-

Pa te je prišo, ka je prišlo. Oče so se etak drli: 'Cejli den ti nej trbelo delati, pa si se z biciklinom tu nej navčila voziti.' Pa te so døj vzeli remen pa so me tak naklali, ka tau eške gnes čütim.

V tauj velki nevauli sam pa ranč nej obed gejla, liki znauvič sam si sedla na biciklin. Kak, kak nej, cejli dvečerek sam se vozila pa sam tak čütila, ka ge že strašno dobro vejm se z biciklinom voziti. Večer oča etak pravijo: 'Micka! Zranja boš v Varaš šla. Vse kaj trbej naküpiti.' Vreda, sam si mislila. Vej pa ge se že rejsan sploj fejst vejm voziti na biciklini,

čala, naj mi primle biciklin, ka ge ne morem dojstaučiti z njega. No pa of - eden Dolenjsenčar - mi je pomogo. Etak sam se pripelala na Gorenji Senik pa sam včasim v krčmau ušla, trnok sam žedna bila. Kúpila sam si eden bambi, tistoga ipa je etakša pijača bila v modi. Nistarni so me včasim pitali, kak je pa tau, ka se vejm z biciklinom voziti. Gda pa kak sam se navčila? Te sam etak prajla: Ge sam se tak navčila s biciklinom voziti, ka me je remen navčo. No - leko si mislite - s toga je nišče nika nej razmo, depa tuj pa tam sam zatok ovadila, kak je name remen navčo z biciklinom se voziti.

Zatok sam najgera bila pa sam go pitala, kak kaj je gnes s njauv, če se eške kaj vozi z biciklinom.

»Vejš, ka se vozim. Nauvi biciklin sam si kúpila. Samo ka je gnesden zatok že vse ovak. Vejš, če se škeš z biciklinom voziti, moraš skrb meti. Gnes je trno dosta autonov, zatok pa starejši moramo previdni biti.»

Etak sva si pripovedjale s tau ženskov, štera je v svojom življenji nej dosta vese-lja mejla, depa ona se je nej pistila. Njena vesela natura ji je dosti pomagala.

Irena Barber

**Spremljajte televizijsko oddajo
SLOVENSKI UTRINKI
vsak drugi četrtek ob 13.55 na
1. programu madžarske
televizije.**

**Naslednja oddaja bo v četrtek,
20. maja 2004.**

**Ponovitev v soboto, 22. maja,
ob 12.00, na 2. programu.**

... DO
MADŽARSKE

Zahteve opozicije

Obe opozicijski stranki zahtevata od vlade, da se iz Iraka odpokličejo madžarski vo-jaki, ki tam opravljajo mirovne in transportne naloge. Madžarski kontingent naj bi v Iraku ostal do konca leta. Stranka Demokrati forum je vrnitev vojakov začela zahtevati takoj po ponovnem izb-ruhu napadov na tamkajšnje vojaške sile. Zahtevo, naj se madžarski vojniki vrnejo do-mov, so utemeljili s tem, da so vojniki šli v Irak zaradi varo-vanja miru, toda v Iraku je po-novno vojna. Opozicijski FIDESZ je zahtevo po vrnitvi vojakov predložil prejšnji teden, in sicer z razlogom, da grozote ameriških vojakov z irakiškimi ujetniki blatijo tudi Madžarsko, ki sodeluje v ok-viru mednarodnih vojaških sil. Po mnenju predsednika stranke bi se morala boj proti mednarodnemu terorizmu in iraska vojna obravnavati lo-čeno. Namesto ameriškega bi nadzor morale prevzeti sile Združenih narodov, meni Viktor Orbán, ki je obenem predlagal, naj se skliče se-stanek za usklajevanje, ki bi se ga udeležile vse parlamen-tarne stranke.

Programi, prireditve

- 22. maja bo v Szekesfehér-varju narodnostni dan, na katerem bo nastopila folklorna skupina z Gornjega Senika.

- 23. maja bodo na Gornjem Seniku predstavili II. Porab-sko pesmarico, ki jo je uredil Mitja Gobec in vsebuje 25 pri-redb porabskih ljudskih pes-mi za ženske, moške in meš-ane zборе. Predstavitev se bo začela ob 11. uri (po maši) v tamkajšnjem kulturnem do-mu.

- 29. maja bo v Doberdodu v Italiji mednarodno zborov-sko srečanje »Pesem ne poz-na meja«. Prireditve, na kate-ri sodelujejo zbori iz Sloveni-je, Avstrije, Italije in Madžars-ke, se bo udeležil mešani pev-ski zbor Avgust Pavel z Gor-njega Senika.

Milan Vincetič

Najbole nevarna stvar na svejti

Vsigdar, gda me je oča poslo v sosedno gostilno po cigaretline, sam bijo fejt bit. Pa nej samo zatou, ka me nej bilo več kak dveji vori nazaj, liki zatou, ka sam bijo cejli čas v gostilni s klantošom Zolijom. A Zoli nej bijo pravi klantoš: nej je spau po šancaj niti v štalaj, živo je kak se šika s svojo že staro materdjo, gda pa je rejč nanlesla na ženske, je grato drugi človek.

»Ti, mali goloubek,« mi je vsigdar tolmačo, »ti sploj znaš, gda boš leko meo prvo žensko?«

Vsigdar mi je postavio tou pitanje pa nikdar sam nej znan, ka ma moram nazaj povedati.

»Gda de mi zrasto zlati zoub,« sam vöstrejlo.

»Nej istina, mali goloubek, te, gda boš meo kosmatoga na konci,« se je zasmejao kak če bi trao oreje, ges pa bi najrajši stoupo iz svoje kouže.

Te pa je začo, kak je meo petsto bab. Kak za vsakšo zna imé. Kak ma od vsakše en mali spominek. Prva ma je dala glavnik, druga čat za lase, slednja pa picajzline.

»Ka pa so tou picajzlini?«

»Tou so takšne male buje, štere živejo samo v ženski goušči, gda pa se preselijo na moškoga, ga doj pogejo kak mravle,« je razlago pa kazo prouti pavočini, gde naj bi se skrivali picajzlini.

Vrto sam v rokaj svojo orandžo pa ga gledo kak čudež, ar je klantoš Zoli bijo za mene mali boug. Vse je znan: kak trbej obrnouti pükšo, ka se streliš v rit. Razlago je tudi, kak je okouli prineso plebanoša, šteri ga je gnao na spouved. Vsigdar ma je dopovedavo, ka nema nikšnoga greja, ar nikoga nej ešče bujo, nikomi nikaj vkradno, če pa si je poželo kakšno žensko, sta bila obadva zatou.

»Pa ti znaš, mali goloubek,« me je tak pogledno v oči, ka mi je gratalo toplo v srcej, »gda sam se navolo žensk? Te, gda sam spozno, ka je najbolje nevarna stvar na svejti...«

»Bomba, štera pouči,« sam se važno zavrto na petaj.

»Bombo leko vkraj ličiš, mali goloubek,« me je poklonco po čeli. »Znaš, ka je najbolje nevarna stvar, ha...?« Nigdar mi nej ovado. Vsigdar sam ga vlejko za gezik, on pa nika. Tudi mojga očo je pito pa nej znan. Pa nišče daleč naokouli.

Eden den pa sam ga srečo cejljoga spotrejtago. Sedo je pri šanki pa pomali žmiko špricer. Pozvo me je k sebi, mi naroučo orandžo pa me poboužo po lasaj.

»Vidiš, mali goloubek, tak je na tom svejti. Eni prelej, drugi bole sledi. A vsi pridejo gnouk na vrsto.«

Niti senjalo se mi nej, ka s tem misli. Njegove oči so se svetile kak gesenski dež. Nika kmičnoga se je nabiralo v njij.

»Nika nej pomagalo, mali goloubek. Mati, štera mi je mrla, je že duga lejta ležala na smrtni posteli. Vsigdar, gda se je starala, sam joj pravo: »Vejpa mati, ne ležte na toj smrtni posteli, ležte si na drugo, ar je pri naši izi ešče neka postel.' Pa me nej bougala.«

Debela skuza se ma je potočila. Bio je brez volé. Samo gda je primlo za kupico, ma rouka nej zatrepatala.

Od te je zgübo volau za pripovedavanje. Nišče ga nej več mogo napelati, ka bi pá gučo o svoji ženskaj, o tom, kak je najveškoga pojba trikrat zavrtu v lufti niti o tom, ka je inda svejta navčo kouta nazaj oditi pa je z njim služo mastne pejneze.

Vidlo se ma je, ka dojide. Na konci ga je bila sama čonta

pa kouža. Gda sam prišo v gostilno, je sedo kak senca.

»Odi, mali goloubek pa mi povej, če že maš kosmatoga na konci. Pa če ti je že zrasto zlati zoub. Pa če že znaš, ka je najbolje nevarna stvar na svejti?«

Od srama sam bijo menjši kak zrno graja, njemi pa so čobe vujšle na čista mali smej.

»Naj tou ostane med nama,« je bilo slednje, ka mi je pravo.

Ešče isto nouč, mougouče tudi dveji, se je obeso za tram.

Za njegovo škrinjo sam šou kak poklapani pes. Nogé me nejso držale, pred očami sam skouz meo njegov obraz pa tisto pitanje, na štero mi nejšče odgovoriti. Pa tudi na tou nej, kak leko zraste zlati zoub pred mlečnimi zobami.

»Se ti spoumniš,« se je oča obrno k meni, gda sva po sprevodi zavinola v gostilno, »ka je pravo materi, gda je bila na smrtni posteli?«

»Ka si naj vleže na drugo postelo, oča,« sam pomali spravo iz sebe in se zagledno v kout, gde je ponavadi sedo moj Zoli.

»Vidiš, naš klantoš pa nej meo druge posteje, zatou je odišo. Zdaj je tam gor, na nebeški posteli,« je pokazo prouti nébi. »Tam si ne moreš vlečti na drugo, ar je nega. Niti je ne nūcajo.«

Po dugi lejtaj, štere mi nejso prinesle niti kosmatoga na konci niti zlatoga zoba, sam gor prišo, ka je najbolje nevarna stvar na svejti: postela. Pa nej tista, na šteri je ležala njegova mati, niti ova, v šteri je ležo moj klantoš, niti ove, v šteri sam spau z ženskami, liki ta, štero mi vsakši den postila žitek, šteri mi najbrž nikdar nede pravo, gda si morem vlečti na drugo postelo.

Cvrtina

Nejsam bijo več lejti star, tak pet, šest, gda sam s stariši na Vrnji brejg ušo senau obračat. Dosta volé sam nej emo, zato ka je sonce tak peklo, kak če bi pri kalaj stau človek. Ka volé sam emo, tiste sam pa te zgübo, gda sam vido, ka je cejli brejg dolapokošeni. »Tü do večera ne zgotauvimo,« sam si mislo, pa sam dola seu pod edno velko grüško. Mati je vidla, ka bajo mam, pa mi etak prajla: »Češ ti tü pomago, te prvin zgotauvimo. Tam so tiste male grable pa obračaj.«

Dja pa, kak če bi ranč nej čüjo, na čarvau sam si lego pa tak sam gledo, kak drugi delajo. Gnauk me samo na črvej nika začne pečti. Goraskaučim, srajco gorapotegnem, te vidim, ka sam puno mravel. Srajco sam dola s sebe lučo pa sam se tak mlato po tla kak eden zarejzani kokaut. Gda so tau drugi vidli, vsakši se je smejau, mati pa tak prajla: »Vidiš, Baug te je pokaštigo, ka si tak manjasti.«

Tak sam čemerer grato na mravle pa ka mi tašo pravijo, ka sam edno rejč nej mogo prajti. Če sam sto ali nej, vö sam mogo titi na sonce, zato ka zvün grüške niše druge drejve nej bilau. Eden čas sam samo gledo grable pa sam si mislo: »Delam naj ali nej. Če mo delo, te do stariške meli pravico, če nej, te se pa töj vožgem na sonci.«

Sledkar, gda sam se pomiro, sam prijio grablin štijo pa sam tak začno obračati, ka se je vse prašilo za menov. Nej sam vejn dva reda vöpnogno, gda mi je že više prišlo.

»Mati, dja sam tak lačen, ka že vse zvezjde vidim od gladi.«

»Za edno vöro zgotauvimo, telko že vöpričakaš, nej?«

»Tak dugo nemo vödrž, že mi je vse lagvo,« pa kak so mlajši,

grable sam talučo pa sam dola vseu na senau. Ranč te so prišli po pauti gor moja birmanska botra.

»Ka delaš tü v senej, stani gora, vej se pa vožeš v tau vročini,« pravijo.

Dapa dja sam nika nej pravo, z rokauv sam senau moždijjo, tak kak če bi snejg bijo.

»Ka bajo ma?« pitajo ešče enkrat botra od matere.

»Lačen je, zato sedi tam kak eden grbanj,« se je smejala mama pa z rokauv zamajütnila.

»Vejš ka, če si ti tak lačen, te za deset minutov poj gora k nam, dočas ti dja spečem cvrtino,« pravijo botra. »Pridi,« pravijo ešče enkrat.

»Pridem,« pa sam že gora skočo tö.

»Ka je baug tau, ka cvrtina,« si zmišlavam. »Tau nika sploj dobro mora biti, zato ka sam doma ešče tašo nikdar nej djo. Tau nišo sladko mora biti,« si zmišlavam tadala. Kumar sam vöpričako, naj dolaprteče deset minutov pa sam že bejžo gora k botri. Künjine dvera sam skur nej dolavtrgno, tak naglo sam skočo notra.

»Ti si pa rejsan lačen,« pravijo botra. »Sedi k stauli, talejr sam ti že vönalekla.«

Brž sam si dolaseu k stauli, talejr sam pa vcuj k sebi potegno.

»Ka baug tau mora biti,« sam sline kumar požiro. Taša saga je odla po künji, ka sam že doma tü pozno, dapa nej sam vedo, ka je tau.

»Na, kreda je cvrtina,« se obrnejo kraj od špajeta botra pa iz velke ponvice mi pečena dajca notra obrnejo v talejr. Meni so od čüde ešče lampe odprejte ostale.

»Ka je? Ti si ešče nikdar v življenji nej djo cvrtino?« pitajo botra.

Nika sam nej pravo, samo sam gledo tisti velki talejr pečeni dajc. Te sam že nika nej bijo lačen. »Vejpa doma dja tö leko pečena dajca djejm,« sam si mislo. Dapa drugo sam nej mogo, dajca sam mogo zesti, zato ka je dočas botra tam stala, ka talejr prazen nej grato.

Potistim sam dja več nikdar nej lačen bijo, če smo na Vrnjom brejgi delali. Bojo sam se, ka mo mogo znauv a cvrtino djesti.

K. Holec

OTROŠKI

Mlašči guči pri Malom potoki

Mala ves se zača tam, gde nut v njou priteče Mali potok. Že od negda so se tam špilali mali lidge iz Male vesi. Na, tam so se lejta pa lejta špilali mlajši iz Male vesi. Eške gnesden je tak. Té Mali potok, vse tiste drejve kouli njega, raki in ribe v njem so čüle čüda mlašečoga pogučavanja in tou eške itak poslušajo.

Plebanoš

Mlajši iz Male vesi so skur vsi odli v cerkev pa k veronavuki. Med mlajšimi pa so bili iz takši držin tö, ka ne vörvlejo v boga in so nej odli v cerkev.

Zranje ne morem priti k potoki. Sestra ma prvo prčiščavanje. Cejla držina pa cejla žlata vküper pride in mo mogo biti doma, - si je na glas brodo mali Gustek. - Tou je za mojo sestro dun velki svetek.

Guč pri Malom potoki med malimi lidami Male vesi je šou tadale. Skur vsikiš je vedo kaj povedati od prčiščavanje, od veronavuka pa od cerkvene službe. Samo Feri pa Rožika sta nika nek tomi mogla kcuj djasti. Kak bi pa, vej so pa od njiva stariške nej verni in sta od toga nika nej vedla. Zato pa sta pitala, vej pa po mlašečoj šegi trbej meti v glavej tistoga črva, steri rubla pa li samo rubla, dokeč ne zvej kaj nouvoga. *- Bole vas poslušam, bole se mi vse tak vidi, ka tisti vaš gospoud v črnem gvanti dosta vsega vej, - je pravla Rožika, zmejs pa ličila kamen v potok.*

- Ne pravi se gospoud v črnem, liki se pravi gospoud plebanoš, ka boš vedla, - jo je vöopravo Toni.

In tak so šli guči pri Malom potoki tadale. Eni so pripovejdali od veronavuka, drugi so spitali. Dapa Rožiko je tadale mantralo, kak je tou z gospoudom plebanošom. Sto je té človek, od kec je prišo in kak živé.

- Vej pa tou vsikiš vej, ka so gospoud plebanoš sveti človek in

ka živéjo sveti žitek, - njoj je tadale tumačo Toni.

- Če je té vaš plebanoš tak sveti, kak praviš, zakoj pa te mate v cerkvi posvejte? Če je un tak sveti, bi un leko svejto, nej pa ka svejtijo posvejti, - je tou od svetoga človeka po svoje razmo Feri.

Zdaj je tou pitanje dalo mlajšom pri Malom potoki dosta za brodit. Iskali so pa li iskali, kak tou leko taraztumačijo, pa so nej nika cednoga najšli. Metali so kamne v potok, brsali v veliko travo in füčkali. Te nagnouk si Rožika zbrodi:

- Vejn se vaš plebanoš zato oblači v črni gvant, ka preveč svejti kouli sebe? In tou je bilou vse.

Prčiščavanje je minoulo in mlajši iz Male vesi so se palik najšli pri Malom potoki. Delali so vsefele, dokeč si je Toni nej zbrodo na Rožikino pitanje. Trno ga je mantralo zadnje tri dneve in zdaj njoj je leko povedo.

- Naš plebanoš je sveti človek zatoga volo, ka nam leko presvejti naše düše, - je trno na glas vöovado, ka si je zbrodo.

Dapa Rožika kak Rožika:

- Tou pa mi dun ne š gučo, ka niške leko v nekoga posvejt dej! - je tak ličila kamen v vodou, ka je pošprickalo Tonija in vse druge kouli njega. - Na, zdaj pa sam te eške blagoslovila, - je djala kuj.

Na mousti ji je gledo pa poslušo plebanoš. Samo se je nasmejau in odišo prouti faprofi, gde ga je čakala držina, ka se zgüčijo za krstitke.

Miki Roš

Gaudeamus igitur...

...iuvens dum sumus...(ve-selimo se, dokler smo mladi...) Ta dobro znana stara latinska pesem doni v teh dneh po vsej državi na ustih maturantov gimnazij in strokovnih šol, ko se poslavljajo od svoje alme mater, kakor so nekoč učenci oziroma študentje imenovali svojo šolo,

Dragi maturanti! V teh dneh vas obsujejo prijatelji, sorodniki, znanci z dobrimi željami, čestitkami, nasveti, katerim se pridružujemo tudi mi, nekdanji in današnji profesorji. Čestitamo vam, da ste prehodili to naporno pot, da se niste umaknili pred težavami, temveč ste jih premagali.

svojo univerzo. Za ta prijetni, lirični način posredovanja svojih in naših čustev se jim z zadovoljstvom v srcih zahvaljujemo, kajti prinesli so s svojo pesmijo osvežujočo barvo v našo sivo vsakdanost. Ljub je ta običaj, da se zadnji letniki s pesmijo, s tem neposrednim izražanjem bogastva duha poslavljajo od svoje šole, od svojih profesorjev, medtem ko zapuščajo za sabo prijeten spomin.

Mi, profesorji smo si na jasnem, da dijaška leta niso bila tako brezskrbna, kakor jih odrasli pogostokrat ocenjujejo. Iz dneva v dan smo strogo nadzorovali in ocenjevali vaše znanje, vaše napredovanje. Tudi v bodoče, ko boste že samostojni, si zadajte resne, plemenite cilje ter si prizadevajte za njihovo uresničitev! Povzpeti se na vrhove nikoli ni lahko, kajti tudi k zemljepisnim vrhovom ne

Ogledali smo si film „Povest o dobrih ljudeh“

Glavne osebe v povesti so stari Jožef Kostrca, njegova žena Ana, sezonski delavec Ivan, njegova žena, slepa Katica in Peter Kostrca, ki ga iščejo žandarji.

Starec in starka sta v miru in ljubezni živela v mali vasi. Sprejela sta v družino Ivana, Marto in slepo Katico. Pri mladi družini opazimo, da Ivan in Marta ne živita v najboljših odnosih. Ko se pogovarjata, se tudi pripravata. Takrat Katica zbeži k starcem. Stara večkrat pomagata Katici pobotati mater z očetom. Kmalu pride popotnik in prosi za prenočišče. Starca ga sprejmeta in mu ponudita skodelico čaja. Kasneje se iz-

rope. Starec in starka se še enako ljubita kot pred 50. leti. Petru se smili slepa deklica in hoče nagovoriti Marto, naj ostane. Žandarji iščejo Petra, ampak Katica ga opozori. Tako lahko Peter pobegne. Ivan se poslovi od starcev in gre. Točno ne vemo, kaj se zgodi na koncu povesti, lahko le sklepamo. Ana in Jožef verjetno umreta, Katica zaide in se potopi v močvirju.

Gabor Holec
Gimnazija
Monošter

KAUT

KOTIČEK

pelje asfaltna cesta. Toda le šibki se umikajo, močni se vztrajno bojujejo, in ta boj človeka utrjuje, ga krepi in plemeniti.

Učite se jezike in tako gradite mostove k drugim narodom, naj bo vaš sosed prijatelj, ne pa sovražnik. Učite se jezike, da se boste po svetu povsod počutili kot doma in se nihče v vašem domu ne bo počutil kot tujec.

Spoštujte knjige, vreclec znanja in jih imejte radi! Avstrijski pisatelj Franz Grillparzer piše v neki svoji knjigi: »Neizobražen človek vidi povsod le detajle, napol izobražen pozna tudi pravila, toda izjeme pozna le izobražen človek.« Želimo vam, da spoznate čim več izjem, da vas nevednost ne bo ovirala pri vašem uspehu, pri vašem napredovanju v poklicu.

Sprejmite od spodaj podpisane profesorice naslednje opomine: v življenju venomer išcite pravico, imejte radi lepoto in si prizadevajte, da boste v svojih dejanjih dobrotljivi, ker boste tako našli pot k dobrim in odkritosrčnim ljudem.

SUZANA GUOTH
POSNETEK: CSABA TÓTH

»Mislil sem, da sem prišel k sosedom, toda zdaj vidim, da sem prišel domov«

To so bile besede *Tončka Černija*, likovnika iz Odrance, na otvoritvi lastne razstave v Monoštru. 7. maja se je v Slovenskem kulturnem in informativnem centru na prvi razstavi po vstopu Madžarske in Slovenije v Evropsko unijo zbralo lepo število ljudi z obeh strani meje, med njimi veleposlanik R Slove-

v Mariboru, Petrolu v Ljubljani, v Moravskih Toplicah, v Zavarovalnici Triglav v Murski Soboti in Beltincih.

»Že v rani mladosti se je zapisal prekmurski ravnici, govoric barv, oračev, koscev in mlatcev, slannatim streham, pokrajini ob Muri in vsemu, kar je tu in tistemu, kar je živel drugače,

kot ga čutim. Vanj vlagam vso ljubezen, čustva, misli, znanje, razpoloženje in predstave. Vospredju je vedno psihološki moment, zato nimam enotnega likovnega izraza, karmnoge bega. Ideja zori v meni daljša, z njo živim in jo nosim v sebi do tlej, da me ne izzove toliko, da jo moram upodobiti na platnu, z likovno govorico ali besedo,« smo slišali od samega umetnika, ki se je pred monoštrsko publiko odprl do take mere, da je celo povedal svoj pesem.

Razstavo je otvoril generalni konzul Marko Sotlar, ki je poudaril večplastni pomen le-te. Razstava služi promociji Slovenskega kulturnega in informativnega centra kakor tudi promociji Monoštra in širše okolice. Pomembni so tudi medsebojni kontakti ljudi, pri katerih slovenski jezik pridobiva na svoji slinosti. »Tretji in morda naj-

nije v Budimpešti Andrej Genčercer s soprogo in generalni konzul v Monoštru Marko Sotlar.

Ustvarjalca in njegova dela je predstavil Dane Katalinič, ravnatelj Vrta Murska Sobotica, ki ima velike zasluge pri tem, da so slike *Tončka Černija* razstavljene v Monoštru. Anton-Tonček Černi je rojen 1943. leta v Renkovcih. Svoje otroštvo je preživel v Renkovcih in Beltincih. Diplomiral je 1969. leta na Pedagoški akademiji v Mariboru, smer likovna vzgoja. Dolga leta je bil ravnatelj in likovni pedagog na osnovni šoli v Odrancih. Do sedaj je sodeloval na skupinskih razstavah v Murski Soboti, Lendavi, Radencih, Seliščih, Ljutomeru, Domžalah in Brežicah. Sodeloval je na razstavah v tujini, v Nemčiji, na Poljskem in na Hrvaškem.

Samostojne razstave je imel v Veržuju, Odrancih, Črenšovcih, Kobilju, v Nafti Lendava, v Muri v Murski Soboti, Planiki v Turnišču, Slovenijalesu

četudi revno, pa vendar bolj domače,« je povedal o njegovih slikah Dane Katalinič. Anton-Tonček Černi je svoj pozdrav začel z besedami, ki sem jih izbrala za naslov pripevka. K občutku domačnosti so prispevale tudi monoštrske ljudske pevke pod vodstvom glasbene pedagoginje Marije Rituper iz Murske Sobotice, ki so zapele nekaj starih porabskih pesmi.

»Slikanje je moje življenje, ki ga želim prikazati tako,

pomembnejši element razstave pa so motivi avtorjevih upodobitev, v katerih vsakdo lahko najde delček sebe ali svoje preteklosti. To še posebej velja za *Porabje* kot pokrajino, ki je po svojih današnjih zunanjih razpoznavnih znakih v marsičem podobno nekdanjemu *Prekmurju*,« je povedal generalni konzul.

M.S.

Silo ma

Lastvice se jeseni vzemajo pa odidejo v toplejša kraja, v Afriko. Edna jata (raj) se nese po zraki, gda je prehitil moderen flihar. Edna lastvica zdaj etak pravi drugim: »Kak se pa te paški. Ka ma je pa?« Ta druga lastvica pa etak: »Paški se, paški. Ge bi se ti paščila, če bi mi rit gorejla kak njemi.«

I.B.

Novo na glasbenem področju

GORIČKI LÁJKOŠI: NÁJ GUČIJO

Društvo ljudskih godcev in pevcov iz Gornjih Petrovec Gorički lājkoši (Gorički potepuhi) je v Markovcih predstavilo svojo prvo zgoščenko *Náj gučijo*. Skupino sestavljajo Stanislav Črnko - pevec in hramonikar, Emilija Gašpar, poje in igra na "ribas", Franc Gašpar, udarja po bobnu in poje, Marija Casar,

ntoš (v knjižnem jeziku je za obe skupini „prevod“ Gorički potepuhi), pa nedavnega izida druge knjige Dušana in Francka Mukiča Füčkaj, füčkaj, fantiček moj s še sto porabskimi pesmimi, knjige Marije Rituper Če bi ges bijla felica (Če bi jaz bila čebelica), ki je izšla pri založbi Franc - Franc

poje in igra na česalo za lan, Ludvik Šafran, poje in igra na koso (tisto pravo, za kositi) in Brigita Novak Vöröš, ki tudi poje in stresa šef (to je buča, s katero so včasih „potegnili“ iz soda vino). Na predstavitev zgoščenke so povabili tudi ansambel Lipovšek iz Velenja ter se z minuto molka spomnili svoje nedavno umrle članice, avtorice naslovne pesmi Nade Tinev Berden.

Čeprav je nastala skupina šele junija lani, je imela do konca leta kar 47 nastopov doma in na Madžarskem, tako v Porabju in na prireditvah v slovenski hiši v sombotelskem skanzenu - muzeju na prostem. »Gostovanja v Porabju in v Sombotelu nam veliko pomenijo, saj igramo in pojeemo našim rojakom, od katerih nas je ločila meja. Zato pa je prišel do izraza znani izrek, da „glasba in pesem ne poznata meja,“ pravi Marija Casar.

Vodja skupine Stanko Črnko je zelo zadovoljen z izidom prve zgoščenke z desetimi pesmimi. Med načrti pa poleg nastopov v Sloveniji in na Madžarskem omenja povabilo v Argentino. Potovanje je povezano s 5 milijoni tolarjev, zato je odvisno, kako bo z denarjem iz Ljubljane. Kar se tiče repertoarja, pa vodja skupine pravi, da ni težav z zagotovitvijo tekstov in uglasbitvijo, zelo pa obžaluje smrt donedavne članice Nade Tinev Berden, ki je avtorica naslovne skladbe na zgoščenci *Náj gučijo*.

Ob Goričkih lājkoših se spominimo tudi na druge podobne skupine v tem in porabskem prostoru, denimo Goričke kla-

leta 1995 kot del širše zasnovanega istoimenskega kulturnega projekta, ki želi ljudske pesmi z Goričkega približati današnjim rodovom. Skupno vsem je prav to, o čemer piše Marija Rituper in tudi dober sprejem pri poslušalcih povsod, kjer se taka skupina oglasi s pesmijo in glasbo, pa čeprav so nekatera glasbila iz pozabljene zakladnice nekdanjih (in sedanjih) kmečkih del in opravil.

eR

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica **Marijana Sukič**

Naslov uredništva:

H-9970 Monošter,

Gárdonyi G. ul. 1,

p.p. 77,

tel.: 94/380-767

e-mail:

porabje@mail.datanet.hu

ISSN 1218-7062.

Tisk:

SOBOŠKA TISKARNA SOLIDARNOST d.d. Arhitekta Novaka 4 9000 Murska Sobotica Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.

NIKA ZA SMEJ...

Trüdnost

Laci je velki betjar bio. Sploj je rad pijo, se veselijo, popejvo, no pa ženske je pa eske bola rad emo. Etognauk ma je pa nika zatok vkriž prišlo pa je mogo k doktorji titi. Tam se je taužo, ka je on strašno trüden. Doktor ma je pa - gda ga je

zvižgalivo - etak pravo: »Vejte, če šketе baukše biti, se baukše počütiti, morate tak njati tau popejvanje, piti pa od ženske se tü vkraj držite!«

Za par kednov Laci sreča doktora, steri ga pita: »No, mladi gospaud, baukše se čütite?« Laci pa: »Baukše sam. Vaše tanače sam zdržo pa več ne popejvam.«